

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Kriterijumi za analizu usklađenosti državne pomoći za podsticanje realizacije važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa sa unutrašnjim tržištem

(2021/C 528/02)

1. UVOD

- (1) Ovo Saopštenje pruža smjernice o procjeni javnog finansiranja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa (IPCEI) u skladu sa pravilima Unije o državnoj pomoći.
- (2) IPCEI-jevi mogu dati veoma važan doprinos održivog ekonomskom rastu, zapošljavanju, konkurentnosti i otpornosti industrije i ekonomije Unije i ojačati njenu otvorenu stratešku autonomiju, stvaranjem uslova za najsavremenije inovacije i infrastrukturne projekte kroz prekograničnu saradnju i sa pozitivnim efektima prelivanja na unutrašnje tržište i društvo u cjelini.
- (3) IPCEI-jevi omogućavaju objedinjavanje znanja, stručnosti, finansijskih resursa i ekonomskih aktera iz Unije, u pokušaju da se riješe značajni tržišni ili sistemski nedostaci ili društveni izazovi koji se inače ne bi mogli riješiti na drugi način. Osmišljeni su u cilju udruživanja javnog i privatnog sektora radi preduzimanja velikih projekata od značajne koristi za Uniju i njene građane.
- (4) IPCEI-jevi mogu podržati sve politike i akcije koje teže postizanju zajedničkih evropskih ciljeva, posebno Evropskog zelenog plana¹, digitalne strategije² i digitalne decenije³, Nova industrijska strategija za Evropu⁴ i njegovo ažuriranje⁵, Evropska strategija za podatake⁶ i sljedeća generacija EU⁷. Prava intelektualne svojine takođe mogu doprinijeti održivom oporavku nakon ozbiljnih ekonomskih potresa, poput onih izazvanih pandemijom COVID-19, i podržati napore za jačanje socijalne i ekonomske otpornosti Unije.

¹ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – “Evropski zeleni plan”, COM (2019) 640 final, od 11. decembra 2019.

² Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – “Oblikovanje digitalne budućnosti Evrope”, COM (2020) 67 final, od 19. februara 2020.

³ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Digitalni kompas 2030: Evropski put ka digitalnoj deceniji“, COM (2021), 118 final, od 9. marta 2021.

⁴ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – Nova industrijska strategija za Evropu COM (2020) 102 final, od 10. marta 2020.

⁵ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Ažuriranje nove industrijske strategije 2020: Izgradnja jačeg jedinstvaenog tržišta za oporavak Evrope“, COM (2021), 350 final, od 5. maja 2021.

⁶ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona “Evropska strategija za podatke“, COM (2020), 66 final, od 19. februara 2020.

⁷ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Evropski momenat: Oporavak i priprema za sljedeću generaciju“, COM (2020), 456 final, od 27. maja 2020.

- (5) Uzimajući u obzir ažuriranu Novu industrijsku strategiju i Startegiju za mala i srednja preduzeća (MSP)⁸ važno je da MSP i start-up mogu da učestvuju u važnim projektima od zajedničkog evropskog interesa i da imaju koristi od njih. Komisije će u svojoj procjeni uzeti u obzir sve okolnosti koje ukazuju na to da je manje vjerovatno da će prijavljena pomoć neopravdano narušiti konkurenciju, na primjer zbog svog iznosa.
- (6) Često je potrebno da se u upotrebljavanju VPZEI, u velikoj mjeri učestvuju tijela javne uprave tamo gdje tržište inače ne bi finansiralo takve projekte. Ovo Saopštenje utvrđuje pravila koja se primjenjuju kada javno finansiranje takvih projekata predstavlja državnu pomoć, kako bi se državna pomoć za prava intelektualne svojine smatrala usklađenom sa unutrašnjim tržištem. Konkretno, pravila imaju za cilja da osiguraju takva pomoć ne utiče na uslove trgovine između država članica i da ograniče uticaje takve pomoći na trgovinu i konkurenciju na neophodni minimum.
- (7) Član 107 stav 3 tačka (b) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, predviđa da se pomoć za promociju realizacije važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa, može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem. Shodno tome, ovo Saopštenje utvrđuje smjernice o kriterijumima koje će Komisija primjenjivati za procjenu državne pomoći dodjeljene za podsticanje sprovođenja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa. Prvo se utvrđuje njen obim, a zatim se daje lista kriterijuma koje će Komisija koristiti za procjenu prirode i značaja institucionalnog plana u svrhu primjene člana 107 stav 3 tačka (b) Ugovora. Zatim, objašnjava se kako će Komisija procijeniti usklađenost javnog finansiranja institucionalnog plana sa pravilima o državnoj pomoći.
- (8) Ovo Saopštenje ne isključuje mogućnost da pomoć za promociju sprovođenja prava intelektualne svojine može biti proglašena usklađenom sa unutrašnjim tržištem i na osnovu drugih odredbi Ugovora, posebno člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora. Međutim, ove odredbe Ugovora možda nijesu u potpunosti prilagođene značaju, specifičnostima i obilježjima intelektualne svojine. Ovo može zahtijevati posebna pravila o prihvatljivosti, usklađenosti i proceduralna pravila, kako je navedeno u ovom Saopštenju.

2. PODRUČJE PRIMJENE

- (9) Komisija će primjenjivati principe utvrđene u ovom Saopštenju na praca intelektualne svojine u svim sektorima ekonomske aktivnosti.
- (10) Ovi principi se ne primjenjuju na:
- (a) mjere koje se sastoje od pomoći preduzećima u teškoćama kako je definisano u smjernicama za spasavanje i restrukturiranje⁹ ili u bilo kojim naknadnim smjernicama, sa izuzetkom preduzeća koja nisu bila u teškoćama 31.12.2019. godine, ali su postala preduzeća u teškoćama 01. januara 2020. godine ili kasnije, sve dok se primjenjuje Privremeni okvir¹⁰;

⁸ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu Regiona – „Strategija MSP za održivu i digitalnu Evropu“, COM (2020), 103 final, od 10. marta 2020.

⁹ Smjernice o državnoj pomoći za spasavanje i restrukturiranje nefinansijskih preduzeća u teškoćama (Sl.list br.249, od 31.07.2014., str.1). Kao što je objašnjeno u tački 23 tih Smjernica, s obzirom na to da je samo njegovo postojanje u pitanju, privredno društvo u teškoćama ne može se smatrati odgovarajućim sredstvom za postizanje drugih ciljeva javne politike dok se ne obezbjedi njegova održivost.

¹⁰ Saopštenje Komisije „Privremeni okvir za mjere državne pomoći za podršku privredi u trenutnoj epidemiji COVID-19“ (Sl.list br.911, od 20.03.2020., str.1) i njegove izmjene.

- (b) mjere koje se sastoje od pomoći preduzećima koja podliježu neizvršenom nalogu za povraćaj sredstava u skladu sa prethodnom odlukom Komisije kojom je pomoć proglašava nezakonitom i nespojivom sa unutrašnjim tržištem;
- (c) mjere pomoći koje same po sebi, zbog uslova koji su im povezani ili zbog načina njihovog finansiranja, predstavljaju suštinsko kršenje prava Unije ⁽¹¹⁾, naročito:
 - (i) mjere pomoći gdje je dodjela pomoći uslovljena time da korisnik ima registrovano sjedište u dotičnoj državi članici ili da je većina njenih poslovnih jedinica nastanjeno u toj državi članici;
 - (ii) mjere pomoći gdje je dodjela pomoći uslovljena time da korisnik koristi domaću robu i usluge;
 - (iii) mjere pomoći koje ograničavaju mogućnost korisnika da iskoristi rezultate istraživanja, razvoja i inovacija u drugim državama članicama.

3. KRITERIJUMI PRIHVATLIVOSTI

(11) Prilikom utvrđivanja da li projekat spada u djelokrug člana 107 stav 3 tačka (b) Ugovora, Komisija će primjeniti kriterijume navedene u odjeljcima 3.1., 3.2. i 3.3. ovog Saopštenja.

3.1. Definicija projekta

- (12) Predlog pomoći mora se odnositi na jedan projekat koji je jasno definisan u pogledu svojih ciljeva, kao i uslova njegove implementacije, uključujući učesnike i finansiranje¹².
- (13) Komisija takođe može da prihvati kao poseban „integrisani projekat“, tj. Grupu pojedinačnih projekata uključenih u zajedničku strukturu „mapu puta“ ili program, usmjerene ka istom cilju i zasnovane na koherentnom sistemskom pristupu. Pojedinačne komponente integrisanog projekta mogu se odnositi na različite nivoe lanca snabdijevanja, ali moraju biti komplementarne i dodavati značajnu vrijednost u svom doprinosu ostvarivanju evropskog cilja¹³.

3.2. Zajednički evropski interesi

3.2.1. Opšti kumulativni kriterijumi

- (14) Projekat mora predstavljati konkretan, jasan i dokaziv doprinos ciljevima ili strategijama Unije i mora imati značajan uticaj na održivi rast, na primjer, tako što će biti od ključnog značaja za Evropski zeleni plan, Digitalnu strategiju, Digitalnu deceniju i Evropsku strategiju za podatke, Novu industrijsku strategiju za Evropu i njeno ažuriranje, Program „Sljedeće generacije EU“, Evropsku zdravstvenu

¹¹ Vidjeti, na primjer, presudu Suda pravde u predmetu C-156/98, Njemačka protiv Komisije [2000] ECLI:C:2000:467, stav 78 i presudu Suda pravde u predmetu C-333/07 *Régie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECLI:EU:C:2008:764, tačke od 94 do 116.

¹² Kada dva ili više istraživačko-razvojnih projekata nisu jasno razlikovana jedan od drugog, a posebno kada nemaju neuvjesnu vjerovatnoću tehnološkog uspjeha, trebalo bi ih smatrati jednim projektom.

¹³ U daljem tekstu, pojedinačni projekat i integrisani projekat nazivaju se „projekat“,

uniju¹⁴, novi evropski istraživački prostor za istraživanje i inovacije¹⁵. novi Akcioni plan za cirkularnu ekonomiju¹⁶, ili cilj Unije da postane klimatski neutralna do 2050. godine.

- (15) Projekat mora pokazati da je osmišljen da prevaziđe značajne tržišne ili sistemske slabosti koje bi spriječile sprovođenje projekta u istoj mjeri ili na isti način u odsustvu pomoći, ili društvenim izazovima koji se inače ne bi mogli adekvatno riješiti ili otkloniti.
- (16) Osim ako priroda projekta ne opravdava manji broj¹⁷, projekat obično mora da uključuje najmanje četiri države članice i njegove koristi ne smiju biti ograničene na države članice koje ga finansiraju, već pokrivati veći dio Unije. Koristi od projekta moraju biti jasno definisane na konkretan i prepoznatljiv način¹⁸.
- (17) Svim državama članicama mora se pružiti realna prilika da učestvuju u novom projektu. Države članice koje obavještavaju moraju pokazati da su sve države članice obavještene o mogućem nastanku projekta, na primjer putem kontakata, saradnje, sastanaka ili događaja za pronalaženje partnera koji uključuju i mala i srednja preduzeća i *start-up-ove*, i da im je data prilika da učestvuju.
- (18) Koristi od projekata ne smiju biti ograničene na dotična preduzeća ili sektor, već moraju imati širi značaj i primjenu za ekonomiju ili društvo u Uniji kroz pozitivne efekte prelivanja (kao što je sistemski efekat na više nivoa lanca vrijednosti ili za tržišta koja se nalaze uzvodno ili nizvodno, ili alternativna upotreba u drugim sektorima ili prelazak na drugi vid transporta), koji su jasno definisani na specifičan i prepoznatljiv način.
- (19) Projekat mora da uključuje značajno sufinansiranje od strane korisnika¹⁹.

¹⁴ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Izgradnja Evropske zdravstvene unije – spremnost i otpornost“, COM/2020/724 final, od 11.11.2020.

¹⁵ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – „Novi evropski istraživački prostor za istraživanje i inovacije“ (COM(2020) 628 final, od 30.09.2020.).

¹⁶ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona – “Novi Akcioni plan za cirkularnu ekonomiju – Za čistiju i konkurentniju Evropu” (COM/2020/98 FINAL, od 11.03.2020).

¹⁷ Izuzetno i u propisano obrazloženim okolnostima, manji broj država članica, ali ne manje od dve, može biti opravdan, na primjer ako se projekat odnosi na međusobno povezane istraživačke infrastrukture, projekte TEN-E i TEN-T koji su od velikog transnacionalnog značaja jer su dio fizički povezane prekogranične mreže ili su neophodni za poboljšanje upravljanja prekograničnim saobraćajem ili interoperabilnosti; ili je projekat finansiran iz sredstava EU za koja zakonske odredbe o saradnju između država članica zahtjevaju manji broj država članica učesnica. U svim slučajevima, projekti moraju biti osmišljeni na transparentan način, u skladu sa tačkom 17.

¹⁸ Sama činjenica da projekat sprovode preduzeća u različitim zemljama ili da istraživačku infrastrukturu naknadno koriste preduzeća osnovana u različitim državama, članicama nije dovoljno da se projekat kvalifikuje kao *značajan evropski projekat*. Sud je potvrdio politiku Komisije da prihvati da se projekat može opisati kao projekat od zajedničkog evropskog interesa u smilu člana 107 stav 3 tačka (b) kada je dio transnacionalnog evropskog programa koji zajednički podržava nekoliko vlada država članica ili je rezultat usklađene akcije nekoliko država članica u borbi protiv zajedničke pretnje. Spojeni slučajevi C-62/87 i 72/87 *Exécutif regional wallon i SA Glaverbel v Komisije* [1988] ECLI:EU:C:1988:132, stav 22.

¹⁹ Prilikom procjene nivoa sufinansiranja, Komisija će uzeti u obzir specifičnosti određenih sektora i malih i srednjih preduzeća. U izuzetnim i propisno obrazloženim okolnostima, Komisija može smatrati da je pomoć opravdana čak i u odsustvu značajnog sufinansiranja od strane korisnika.

(20) Države članice moraju da dostave dokaze da je projekat u skladu sa principom da nema značajne zaštite u smislu člana 17 Regulative (EU) 2020/852 ili drugih uporedivih metodologija²⁰.

3.2.2. Opšti pozitivni pokazatelji

(21) Pored kumulativnih kriterijuma u odeljku 3.2.1., Komisija će pozitivno ocijeniti sljedeće elemente koje su predložile države članice:

- (a) projektovanje uključuje Komisiju ili bilo koje drugo pravno lice na koje je Komisija delegirala svoja ovlašćenja, kao što su Evropska investiciona banka i Evropska investiciona banka i Evropski investicioni fond;
- (b) izbor projekta uključuje Komisiju ili bilo koje pravno tijelo kojem je Komisija delegirala svoja ovlašćenja, pod uslovom da to tijelo djeluje u tu svrhu kao implementaciona struktura;
- (c) struktura upravljanja projektom uključuje Komisiju, ili pravni subjekt kojem je Komisija delegirala svoja ovlašćenja, i države članice učesnice;
- (d) projekat uključuje važne saradnje u smislu broja partnera, učešća organizacija iz različitih sektora ili učešća preduzeća različitih veličina, a posebno saradnja između velikih preduzeća i malih i srednjih preduzeća, uključujući start-up-ove, u različitim državama članicama i podržava razvoj manje povlašćenih regiona;
- (e) projekat uključuje sufinansiranje ili sufinansiranje iz fonda Unije²¹ u direktnom, indirektnom ili zajedničkom upravljanju;
- (f) projekat uključuje značajan doprinos nezavisnih privatnih investitora²²;
- (g) projekat se bavi jasno identifikovanom i značajnom zavisnošću.

3.2.3. Posebni kriterijumi

(22) Inovativni projekti istraživanja („R&D&I“), razvoja i inovacija moraju biti značajne inovativne prirode ili predstavljati važnu dodatnu vrijednost u smislu istraživanja, razvoja i inovacija u svjetlu najsavremenijeg razvoja u dotičnom sektoru²³.

(23) Projekti koji uključuju početno industrijsko primjenjivanje moraju omogućavati razvoj novog proizvoda ili usluge sa značajnim istraživačkim ili inovativnim sadržajem ili implementaciju fundamentalno inovativnog proizvodnog procesa. Redovne nadogradnje bez inovativne dimenzije postojećih postrojenja i razvoj novih verzija postojećih proizvoda nisu definisani kao početna industrijska implementacija.

²⁰ Regulative (EU) 2020/852 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18.06.2020.god. o uspostavljanju okvira za olakšavanje održivih investicija (Sl.list br.198, od 22.06.2020., str.13). Za mjere koje su identične ovima u okviru planova oporavka i otpornosti koje je odobrio Savjet, smatra se da je njihova usklađenost sa principom „nenanošenja značajne“ ispunjena, jer je to već provjereno.

²¹ Finansiranje Unije kojim centralno upravljanje institucije, agencije, zajednička preduzeća ili druga tijela EU, a koje nije direktno ili indirektno pod kontrolom države članice, ne predstavlja državnu pomoć. Državna pomoć se može kumulirati sa finansiranjem iz fonda Unije, pod uslovom da je ispunjen uslov iz tačke 35.

²² Ulozi u materijalnoj i nematerijalnoj imovini, kao i ulozi u zemljištu, moraju se prijaviti po tržišnoj cijeni.

²³ Ovo može da uključuje, gdje je to prikladno, postepeni napredak ka najsavremenijim tehnologijama, sve dok projekat koji učestvuje jasno i vjerodostojno ima za cilj da ide dalje od najsavremenijih tehnologija i opisuje kako će to postići.

(24) Za potrebe ovog Saopštenja, "početna industrijska primjena" znači povećanje obima pilot postrojenja, demonstracionih proizvoda ili prve opreme i proizvodi koji pokrivaju korake nakon pilot linije, uključujući fazu testiranja i postizanje serijske proizvodnje velikog obima, ali ne i masovnu proizvodnju i komercijalne djelatnosti²⁴. Kraj prve industrijske primjene se određuje uzimajući u obzir, između ostalog, relevantne indikatore učinka istraživanja i razvoj koji ukazuju na sposobnost pokretanja masovne proizvodnje. Aktivnosti prve industrijske primjene mogu se financirati sa državnom pomoći, pod uslovom da je početna industrijska primjena posljedica aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija i da sama sadrži značajnu komponentu istraživanja, razvoja i inovacija, koja predstavlja sastavni i neophodni element uspješne implementacije projekta. Početnu industrijsku primjenu ne mora da sprovede organizaciona jedinica koja je sprovedla aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, pod uslovom da ta jedinica stekne pravo da koristi rezultate prethodne aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija i da su aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija i početna industrijska primjena opisane u projektu.

(25) Infrastrukturni projekti u sektorima zaštite životne sredine, energetike, transporta, zdravstva ili digitalnog sektora, u mjeri u kojoj nisu obuhvaćeni tačkama 22 i 23, moraju biti od velikog značaja za ekološke, klimatske, energetske (uključujući bezbjednost snabdijevanja energijom), transportne, zdravstvene, industrijske ili digitalne strategije Unije ili značajno doprinosti unutrašnjem tržištu, uključujući, ali ne ograničavajući se na te specifične sektore, i mogu biti podržani u periodu dok ne postanu potpuno operativni nakon izgradnje.

3.3. Značaj projekta

(26) Da bi se klasifikovao kao pravo intelektualne svojine, projekat mora biti značajan u kvantitativnom ili kvalitativnom smislu. Mora biti posebno važan po veličini ili obimu u tehnološkom ili finansijskom smislu ili oboje. Da bi utvrdila značaj projekta, Komisija će uzeti u obzir kriterijume navedene u tački 3.

4. KRITERIJUMI USKLAĐENOSTI

(27) Prilikom procjene usklađenosti sa unutrašnjim tržištem, pomoći za promociju sprovođenja prava intelektualne svojine na osnovu člana 107 tačka 3 stav (b) Ugovora, Komisija će uzeti u obzir kriterijume²⁵ navedene u tačkama 4.1, 4.2 i 4.3 ovom Saopštenja.

(28) Komisija će, u smislu tačke 4.2., sprovesti test ravnoteže kako bi procijenila da li očekivani pozitivni efekti pomoći nadmašuju moguće negativne efekte.

(29) S obzirom na prirodu projekta, Komisija može prihvatiti da se postojanje značajnog tržišnog neuspjeha ili značajnih sistemskih slabosti i društvenih izazova, kao i doprinos zajedničkom evropskom interesu, može pretpostaviti za pojedinačne komponente interesnog projekta, gdje projekat ispunjava kriterijume prihvatljivosti navedene u odjeljku 3.

²⁴ Termin "komercijalna djelatnost", isključuje ograničenu prodaju, gdje je to potrebno u određenom sektoru, vezanu za fazna ispitivanja, uključujući prodaju uzoraka, povratne informacije ili prodaju sertifikacije.

²⁵ Prema Sudu pravde, Komisija ima diskreciono pravo u pogledu procjene usklađenosti značajnijih projekata od značaja za evropski interes. Spojeni predmeti C-62/87 i 72/82 *Exécutif régional wallon* i SA Glaverbel protiv Komisije [1988.] ECLI:EU:C:1988:132, stav 21.

4.1. Neophodnost i proporcionalnost državne pomoći

- (30) Pomoć ne smije subvencionirati troškove projekta koje bi privredno društvo imalo u svakom slučaju i ne smije nadoknađivati uobičajene poslovne rizike poslovanja. Bez pomoći, projekat ne bi bio moguć ili bi bio moguć samo u manjem obimu, u ograničenijem obimu, nedovoljnom brzinom ili na bilo koji drugi način bi smanjivao njegove očekivane koristi²⁶. Pomoć će se smatrati srazmjernom samo ako se isti rezultat ne bi mogao postići sa manjom pomoći.
- (31) Države članice moraju da dostave Komisiji relevantne informacije o projektu koji dobija pomoć, kao i detaljan opis kontrafaktualnog scenarija koji odgovara situaciji u kojoj nijedna država članica ne dodjeljuje pomoć²⁷. Kontrafaktualni scenario može da se sastojati od odsustva alternativnog projekta, gdje dokazi potvrđuju da je to najvjerovatniji kontrafaktualni scenario, ili alternativnog projekta koji razmatraju korisnici u svojim internim procesima odlučivanja i može se odnositi na alternativni pojekat koji se u potpunosti ili djelimično sprovodi van Unije. Da bi se pokazala vjerodostojnost kontrafaktualnog scenarija koji su predstavili korisnici, države članice koje podnose obavještenje pozivaju se da dostave relevantne interne dokumente korisnika, kao što su prezentacije odbora, analize, izvještaji i studije²⁸.
- (32) U odsustvu alternativnog projekta, Komisija će provjeriti da li iznos pomoći ne prelazi minimum neophodan za obezbjeđivanje dovoljne profitabilnosti projekta koji dobija pomoć, na primjer omogućavanjem postizanja interne stope prinosa koja odgovara standardnoj ili minimalnoj stopi za sektor ili preduzeće. U tu svrhu, može se koristiti i standardna stopa prinosa koju zahtijevaju korisnici u drugim investicionim projektima slične prirode, troškovi njihovog ukupnog kapitala ili uobičajena stopa prinosa u dotičnom sektoru. Moraju se uzeti u obzir svi relevantni očekivani troškovi i koristi tokom cijelog ciklusa trajanja projekta.
- (33) Maksimalni dozvoljeni iznos pomoći biće određen u odnosu na identifikovani jaz likvidnosti u odnosu na prihvatljive troškove. Ako je to opravdano analizom jaza likvidnosti, intenzitet pomoći može pokriti sve prihvatljive troškove. Jaz likvidnosti se odnosi na razliku između pozitivnih i negativnih novčanih tokova tokom trajanja investicije, diskontovanih na njihovu sadašnju vrijednost na osnovu odgovarajuće diskontne stope, uzimajući u obzir stopu povrata koju korisnik zahtijeva za realizaciju projekta, posebno imajući u vidu relevantne razlike. Prihvatljivi troškovi su definisani u Prilogu²⁹.
- (34) Kada se pokaže, na primjer kroz interne dokumente kompanije, da se korisnik pomoći suočava sa jasnim izborom između realizacije projekta bez pomoći, Komisija će uporediti očekivanu neto sadašnju

²⁶ Zahtjev za pomoć mora prethoditi početku radova, što je ili početak građevinskih radova na investiciji ili prva čvrsta obaveza naručivanja opreme ili druga obaveza koja čini investiciju neopravdanom, bez obzira na njihov hronološki redosled. Kupovina zemljišta i pripremni radovi, kao što su dobijanje dozvola i sprovođenje preliminarnih studija izvodljivosti, ne smatraju se početkom radova.

²⁷ Za pomoći malih i srednjih preduzeća, kontrafaktualni scenario može se sastojati u odsustvu alternativnog projekta kako je navedeno u tački 32.

²⁸ Kada su dostavljene informacije obuhvaćene obavezom čuvanja profesionalne tajne, sa njima se postupa u skladu sa članom 30 Regulative Savjeta (EU) 2015/1589 od 13.jula 2015.godine kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (Sl.list br.248, od 24.09.2015., str.9).

²⁹ U slučaju integrisanog projekta, prihvatljivi troškovi moraju biti detaljno opisani na nivou svakog pojedinačnog projekta.

vrijednost investicije u projekat koji dobija pomoć i u uporedni projekat, uzimajući u obzir vjerovatnoće nastanka različitih poslovnih scenarija.

(35) Državna pomoć za podsticanje sprovođenja prava intelektualne svojine može se kumulirati sa finansiranjem Unije ili drugom državnom pomoći, pod uslovom da ukupan iznos javnog finansiranja dodjeljenog u vezi sa istim prihvatljivim troškovima ne prelazi najpovoljniju stopu finansiranja utvrđenu u važećim pravilima prava Unije.

(36) Kao dodatna zaštitna mjera kako bi se osiguralo da državna pomoć ostane srazmjerna i ograničena na ono što je neophodno, Komisija može zahtijevati od države članice koja dostavlja obavještenje da primijeni mehanizam povrata sredstava³⁰. Mehanizam povrata sredstava trebalo bi da obezbijedi uravnoteženu raspodjelu dodatnih dobitaka kada je projekat profitabilniji od predviđenog u analizi finansijskog jaza i trebalo bi da se primjenjuje samo na one investicije koje, na osnovu *ex-post* rezultata novčanog toka i isplata državne pomoći, dostižu stopu povrata koja prevazilazi troškove kapitala korisnika. Svaki takav mehanizam povrata sredstava trebalo bi da bude jasno definisan unaprijed kako bi se obezbijedila finansijska predvidljivost za korisnike u trenutku donošenja odluke o učešću u projektu. Takav mehanizam trebalo bi da bude osmišljen na način da održi snažne podsticaje za korisnike da maksimiziraju svoja ulaganja i učinak projekta.

(37) U svojoj analizi, Komisija će uzeti u obzir sledeće elemente:

- (a) specifikacija planirane promjene: država članica mora jasno navesti promjenu ponašanja koja se očekuje kao rezultat državne pomoći, odnosno da li će biti pokrenut novi projekat ili će se povećati veličina, obim, brzina ili prekogranična dimenzija projekta. Promenu ponašanja treba utvrditi poređenjem očekivanog rezultata i nivoa planirane aktivnosti predviđene sa i bez pomoći. Razlika između dva scenarija ukazuje na uticaj mjere pomoći i njen podsticajni efekat;
- (b) nivo profitabilnosti: tamo gdje projekat sam po sebi ne bi bio dovoljno profitabilan za privatno privredno društvo, ali bi generisao značajne koristi za društvo, veća je vjerovatnoća da pomoć ima podsticajni efekat.

(38) Da bi se riješili stvarni ili potencijalni direktni ili indirektni poremećaji međunarodne trgovine, Komisija možeti uzeti u obzir činjenicu da su, direktno ili indirektno, konkurenti van Unije primili ili će primiti pomoć ekvivalentnog intenziteta za slične projekte u protekle tri godine. Međutim, tamo gdje je vjerovatno da će do poremećaja međunarodne trgovine doći nakon više od tri godine, s obzirom na specifičnu prirodu dotičnog sektora, referentni period se može shodno tome, produžiti. Gdje je to moguće, dotična država članica treba da pruži Komisiji dovoljno informacija kako bi joj omogućila da procjeni situaciju, posebno u pogledu potrebe da se uzme u obzir konkurentna prednost konkurenta iz treće zemlje. Ako Komisija ima dokaze o dodjeljenoj ili predloženoj pomoći, svoju odluku može zasnovati i na posrednim dokazima. Komisija takođe može preduzeti odgovarajuće mjere za rješavanje poremećaja konkurencije koji proizilaze iz subvencija primljenih van Unije.

(39) Prilikom prikupljanja dokaza, Komisija može koristiti svoja istražna ovlaštenja³¹.

³⁰ Za projekte malih i srednjih preduzeća, nije potrebno primjenjivati mehanizam povrata sredstava osim u izuzetnim okolnostima, posebno uzimajući u obzir iznose pomoći prijavljivane za takve projekte.

³¹ Vidjeti član 25 Regulative Savjeta (EU) 2015/1589 od 13. jula 2015. godine kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije (Sl. list br. 248, od 24. 09. 2015., str. 9).

- (40) Izbor instrumenta pomoći mora se izvršiti imajući u vidu tržišni neuspjeh ili druge važne sistemske nedostatke koje pokušava da riješi. Na primjer, tako gdje je osnovni problem nedostatak pristupa finansiranju, države članice obično bi trebalo da pribjegu pomoći u obliku podrške likvidnosti, kao što je zajam ili garancija³². Tamo gdje je takođe neophodno obezbijediti privrednom društvu određeni stepen podjele rizika, povratni avans bi obično trebalo da bude instrument pomoći po izboru. Povratni instrumenti pomoći će se generalno smatrati pozitivnim pokazateljem.
- (41) Izbor korisnika putem konkurentnog, transparentnog i nediskriminatornog postupka, smatraće se pozitivnim pokazateljem.

4.2. Sprječavanje nepotrebnog narušavanja konkurencije i test balansiranja (uporedni test)

- (42) Države članice moraju da dostave dokaze da predložena mjera pomoći predstavlja odgovarajući instrument politike za ostvarivanje cilja projekta. Mjera pomoći se neće smatrati odgovarajućom ako se isti rezultat može postići drugim instrumentima politike ili drugim vrstama instrumenata pomoći koji u manjoj mjeri narušavaju konkurenciju.
- (43) Da bi mjera pomoći bila usklađena, njeni negativni efekti, u smislu narušavanja konkurencije i uticaja na trgovinu između država članica, moraju biti ograničeni i nadjačani njenim pozitivnim efektima, u smislu doprinosa cilju zajedničkog evropskog interesa.
- (44) Prilikom procjene negativnih efekata mjere pomoći, Komisija će usmjeriti svoju analizu na predvidljivi uticaj koji pomoć može imati na konkurenciju između privrednih društava na pogođenim tržišnim proizvodima, uključujući uzvodna ili nizvodna tržišta, kao i na rizik od prekomernog kapaciteta.
- (45) Komisija će procijeniti rizik od zatvaranja tržišta i dominantnog položaja. Projekti koji uključuju izgradnju infrastrukture³³ moraju biti u skladu sa principima otvorenog i nediskriminatornog određivanja cijena i rada mreže, uključujući i one utvrđene pravom Unije³⁴.
- (46) Komisija će procijeniti potencijalne negativne efekte na trgovinu, uključujući rizik od konkurencije u subvencijama između država članica koji može nastati, posebno u pogledu izbora lokacije.
- (47) U svojoj procjeni potencijalnih negativnih efekata na trgovinu, Komisija će razmotriti da li je pomoć uslovljena preseljenjem proizvodnje ili bilo koje druge aktivnosti korisnika iz druge ugovorne strane Sporazuma o EEA na teritoriju države članice koja dodjeljuje pomoć. Takav uslov bi mogao biti štetan za unutrašnje tržište, bez obzira na broj gubitaka radnih mjesta koji su stvarno nastali u početnom osnivanju korisnika u EEA, i malo je vjerovatno da će biti nadoknađen bilo kakvim pozitivnim efektima.

4.3. Transparentnost

- (48) Države članice moraju da obezbijede objavljivanje sljedećih informacija u modulu transparentnosti Komisije ili na sveobuhvatnoj web stranici o državnoj pomoći, na nacionalnom ili regionalnom novou:
- (a) pun tekst odluke o dodjeli individualne pomoći i njenih sprovođenja, ili link do nje;
 - (b) naziv tijela ili tijela koja pružaju pomoć;

³² Pomoć u obliku garancija mora biti vremenski ograničena, a pomoć u obliku zajmova mora biti podložna rokovima otplate.

³³ Radi izbjegavanja sumnje, pilot linije se ne smatraju infrastrukturom.

³⁴ Tamo gdje projekat uključuje energetska infrastrukturu, on podliježe regulaciji tarifa i pristupa, kao i zahtjevima za razdvajanje gdje je to potrebno zakonodavstvom o unutrašnjem tržištu.

- (c) ime i identifikacijska oznaka svakog korisnika, isključujući poslovne tajne i druge povjerljive informacije u propisno obrazloženim slučajevima i uz saglasnost Komisije u skladu sa Saopštenjem Komisije o profesionalnoj tajni u odlukama o državnoj pomoći³⁵;
- (d) instrument pomoći³⁶, element pomoći i, gdje se drugačiji, nominalni iznos pomoći, izražen kao puni iznos u nacionalnoj valuti dodjeljuje svakom korisniku;
- (e) datum dodjele i datum objavljivanja;
- (f) vrsta korisnika (MSP/ velika preduzeća/start-up);
- (g) region u kome se korisnik nalazi (na nivou NUTS II ili nižem);
- (h) glavni ekonomski sektor u kojem korisnik obavlja svoje aktivnosti (na nivou NACE grupe);
- (i) cilj pomoći.

(49) Obaveza objavljivanja informacija odnosi se na individualnu pomoć koja prelazi 100.000 eura. Ovakve informacije moraju biti objavljene nakon što je donijeta odluka o dodjeli pomoći, čuvane najmanje 10 godina i dostupne široj javnosti bez ograničenja³⁷.

5. OBAVJEŠTAVANJE, IZVJEŠTAVANJE I PRIMJENA

5.1. Obaveza obavještavanja

(50) Prema članu 108 stav 3 Ugovora, države članice moraju unaprijed obavijestiti Komisiju o svim planovima za dodjelu ili izmjenu državne pomoći, uključujući pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije.

(51) Države članice koje učestvuju u istom pravu intelektualne svojine pozivaju se, gdje je to moguće, da dostave Komisiji zajedničko obavještenje koje uključuje zajednički test koji opisuje pravo intelektualne svojine i dokazuje njegovu prihvatljivost.

5.2. Ex post evaluacija i izvještavanje

(52) Izvršenje projekta mora biti predmet redovnog izvještavanja. Gdje je to potrebno, Komisija može zatražiti sprovođenje naknadne evaluacije.

5.3. Primjena

(53) Komisija će primjenjivati principe utvrđene u ovom Saopštenju od 01. januara 2022. godine.

(54) Komisija će primjenjivati ove principe na sve prijavljene projekte pomoći, u vezi kojih donesi odluku 01. januara 2022. godine ili kasnije, čak i kada su projekti prijavljeni prije tog datuma.

³⁵ C(2003) 4582 (Sl.list br. 297, od 09.12.2003.god, str.6).

³⁶ Grant/subvencija kamatne stope; Zajam/avansi koji se vraćaju/Grant koji se vraća; Garancija; Poreska olakšica ili oslobođenje od poreza; Rizično finansiranje; Ostalo. Ako se pomoć dodjeljuje putem nekoliko instrumenata pomoći, iznos pomoći mora biti naznačen po instrumentu.

³⁷ Ove informacije moraju biti objavljene u roku od 6 mjeseci od datuma dodjele. U slučaju nezakonite pomoći, države članice će biti obavezne da obezbijede objavljivanje ovih informacija ex-post u roku od 6 mjeseci od datuma odluke Komisije. Informacije moraju biti dostupne u formatu koji omogućavaju pretragu, izdvajanje i lako objavljivanje podataka na internetu, na primjer u CSV ili XML format.

(55)U skladu sa Obavještenjem o određivanju važećih pravila za procjenu nezakonite državne pomoći³⁸, u slučaju neprijavljene pomoći, Komisija će primijeniti principe utvrđene u ovom Saopštenju ako je pomoć dodijeljena 01. januara 2022. godine ili kasnije, a u svim ostalim slučajevima, važe pravila koja su bila na snazi u vrijeme kada je pomoć dodijeljena.

³⁸ Obavještenje Komisije o određivanju važećih pravila za procjenu nezakonite državne pomoći (Sl.list br.119, od 22.05.2002, str.22).

PRILOG

Opravdani troškovi

- a) Studije izvodljivosti, uključujući pripremne tehničke studije, i troškove dobijanja dozvola neophodnih za realizaciju projekta.
- b) Troškovi instrumenata i opreme (uključujući instalacije i transportna vozila) u mjeri i za period korišćenja za projekat. Ako se predmetni instrumenti i oprema ne koriste za projekat tokom cijelog svog korisnog vijeka trajanja, samo troškovi amortizacije za vrijeme trajanja projekta, izračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse, smatraće se prihvatljivim.
- c) Troškovi sticanja (ili izgradnje) zgrada, infrastrukture i zemljišta, u mjeri i za period tokom kojeg se upotrebljavaju za projekat. Tamo gdje se ovi troškovi utvrđuju u odnosu na komercijalnu prenosnu vrijednost ili stvarno nastale kapitalne troškove, a ne prema troškovima amortizacije, preostala vrijednost zemljišta, zgrada ili infrastrukture treba da se oduzme od neravnoteže likvidnosti, bilo ex-ante ili ex-post.
- d) Troškovi ostalog materijala, zaliha i sličnih proizvoda neophodnih za projekat.
- e) Troškovi za dobijanje, validaciju i odbranu patenta i druge nematerijalne imovine. Troškovi ugovornog istraživanja, znanja i patenta kupljenih ili licenciranih od spoljnih izvora po trgovinskim uslovima, kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga korišćenih isključivo za projekat.
- f) Troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) nastali direktno za aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija (IRI), uključujući aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija povezane sa početnom industrijskom primjenom, ili koji su, u slučaju infrastrukturnog projekta, nastali tokom izgradnje infrastrukture.
- g) U slučaju pomoći za projekat prve industrijske primjene, kapitalni i operativni troškovi u obimu i za period koji se koristi za projekat, sve dok industrijsko primjenjivanje slijedi aktivnost istraživanja, razvoja i inovacija i samo po sebi sadrži važnu komponentu istraživanja, razvoja i inovacija koja predstavlja sastvni i neophodan element za uspješno sprovođenje projekta. Operativni troškovi moraju biti povezani sa takvom komponentom projekta.
- h) Ostali troškovi mogu biti prihvaćeni ako su opravdani i neraskidivo povezani sa sprovođenjem projekta, sa izuzetkom operativnih troškova koji nisu obuhvaćeni tačkom (g).